

Monumentnummer*: 517689

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 27 december 2000
Kadaster deel/nr 82794/13

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Amersfoort	Amersfoort	Utrecht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Amersfoort	C			5975
Amersfoort	C			5977

Omschrijving**

Omschrijving

KLOOSTER- EN SCHOOLGEBOUWEN van de zusters van Onze Lieve Vrouw ter Eem. Achter een toegangspoort voert een vrijwel rechte oprijlaan naar het hoofdgebouw, dat met de voorgevel naar het noordoosten is gericht. De entree bevindt zich in het midden van de voorgevel, aan een rechthoekig plein, dat aan drie zijden begrensd wordt door delen van het gebouw. Rechts voor het gebouw bevindt zich een rechthoekige, verdiept gelegen vijver.

De rechthoekige plattegrond van het hoofdvolume wordt van oorsprong gevormd door haaks op elkaar staande vleugels van merendeels twee bouwlagen met kap, die enkele rechthoekige binnenhoven omsluiten. Het hoofdvolume is daarbij onderverdeeld in vier traveeën van ongelijke breedte. In de tweede travee van links is de hoofdingang van zowel het klooster als de school gesitueerd. De noordoost-zuidwest georiënteerde hoofdas van het gebouw wordt gevormd door de derde travee van links. Deze as bestaat respectievelijk uit de kapel met de asymmetrisch geplaatste toren, met daaraan grenzend een kloosterhof, daarop volgend de keuken, de keukenhof en eindigend met de later gerealiseerde recreatiezaal, die gelegen is in de langgerekte zuidwestzijde van het complex. Eetzaal bevinden zich aan weerszijden van de keuken en de klooster- en keukenhof. Ten noordwesten van de hoofdas bevindt zich de diensthof, de grootste van de hoven, die per auto te bereiken is middels een onderdoorgang in de drie bouwlagen hoge noordoostzijde van de hof. Ten zuidoosten van de hoofdas bevinden zich opeenvolgend twee rechthoekige binnenhoven, omringd door schoolvleugels. De rechthoekige plattegrond is aan de noordoost zijde uitgebreid met een kleinere binnenhof, die door drie vleugels wordt omsloten. Dit volume is ten opzichte van de voorgevel naar voren geplaatst, daarmee een tegenwicht biedend aan de eveneens

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister
** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument
Datum van downloaden 20 april 2024

ten opzichte van de entreegevel naar voren geplaatste kapel.

Aanbouwen hebben het complex vergroot. In 1938 vond de grootste uitbreiding plaats achter de twee linker traveeën van het hoofdvolume. Hier werd een geheel nieuwe, vrijwel vrijstaande binnenhof gerealiseerd. De ten opzichte van de zijgevel teruggelegen vleugels rondom de binnenhof zijn middels gangen met het bestaande gedeelte verbonden. In 1953 verrees de reeds genoemde recreatiezaal in het verlengde van de hoofdas. Tenslotte werd in 1957 de noordoostvleugel van de zuidoostelijke binnenhof verlengd naar het zuidoosten toe.

De vrijwel ornamentloze bakstenen gevels worden door vensterreeksen geleed. Hierbij is gestreefd naar een grote variatie binnen een beperkte hoeveelheid vensterformaten. Daarbij zijn de vensters relatief smal en hoog. Afwijkende vensters en muuruitsparingen bevinden zich met name in de als tuitgevels uitgevoerde eindgevels, die alle een eigen gevelindeling kennen. In de tuitgevels zijn enkele loggia's aangebracht, voorzien van halfronde uitsparingen, waarvan sommige aan elkaar gekoppeld zijn door natuurstenen zuilen met gestileerde dobbelsteenkapitelen. Onderdelen van het gebouw, die een religieuze functie hebben, zoals de kapel, de toren en de kloosteromgang zijn voorzien van kleine spitsboogvensters, veelal met glas-in-lood. Kunstwerken bevinden zich in, op en aan het gehele gebouw. Het betreft onder andere werken van de beeldhouwers Albert Termote en Kriege, de schilders Lode Sengers en Piet Worm, de glasschilders Maria Andriessen en Ninaber van Eyben (ook mozaïek) en de ijzer- en houtbewerkers Wim Nijs, Jan Koldewey en zijn vader B.J. Koldewey zelf.

In de symmetrische, twee bouwlagen tellende voorgevel (hoofdgebouw) aan het voorterrein bevindt zich de ingang van het complex. De entree op een natuurstenen plint is teruggelegen en wordt door drie achter elkaar gelegen segmentbogen met natuurstenen aanzetten omgeven. Boven de entree met vleugeldeuren met roosters, bevindt zich een gevelsteen met de tekst 'ONZE LIEVE VROUW TER EEM'. In de tuitgevel, die haaks staat op het zadeldak, is een beeld van Maria met kind aangebracht, ontworpen door Mari Andriessen.

Het rechter gedeelte van de voorgevel (noordoostzijde) wordt gedomineerd door de kerktoeren, die voorzien is van een ingesnoerde koperen spits met kruis. Rechts naast de toren bevindt zich de aan drie zijden vrijstaande kapel met zadeldak. Het schip wordt geflankeerd door een kapel en sacristie met zadeldaken haaks op de hoofdrichting. Aan de oostzijde wordt de kapel besloten door een driezijdige absis. De kapel is voorzien van steunberen. Rechts naast de kapel bevindt zich een lagere toren, die niet boven de nok van het schip uitsteekt. De toren is voorzien van een zadeldak en tuitgevels. Rechts van de kapel bevindt zich, teruggelegen, de drie bouwlagen hoge vleugel van de diensthof. Geheel rechts bevindt zich een bakstenen trap, die gedecoreerd is met een beeldhouwde religieuze voorstelling. Links naast de trap bevindt zich de onderdoorgang naar de binnenhof.

Geheel links aan het voorterrein bevindt zich een naar voren geplaatste bouwmassa, van twee lagen, waarin leslokalen en spreekkamers waren ondergebracht.

De achtergevel (zuidwestzijde) van de hoofdmassa kent een zeer langgerekte vorm, met alleen geheel links een risalerende tuitgevel. In het midden van de gevel bevindt zich een bouwmassa die vier bouwlagen telt. Deze verhoging wordt benadrukt door hoogteverschillen in kaphoogte. Door de verspringingen in hoogte is een oplossing gevonden voor de hoogteverschillen in het terrein. Zo heeft het blok links drie bouwlagen, het middenblok vier (waarvan de eerste bouwlaag deels uitgegraven is) en het blok rechts twee bouwlagen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Voor de hierboven beschreven gevel uit 1931-33 is de aanbouw uit 1938 gelegen. Deze aanbouw is middels één bouwlaag hoge gangen met de hoofdmassa verbonden. De zuidwestgevel van de aanbouw telt twee bouwlagen en een zadeldak, evenwijdig aan de gevel.

De linkerzijgevel (zuidoostzijde) bestaat uit een afwisseling van lijstgevels met zadeldak en risalerende tuitgevels. Deze afwisseling is voortgezet in de aanbouw uit 1938. Een smalle en lage gang vormt de verbinding tussen hoofdmassa en aanbouw. Geheel links bevindt zich de uitbreiding uit 1957.

De rechterzijgevel (noordwestzijde) telt in hoofdzaak drie bouwlagen. Geheel links bevindt zich een trap. Geheel rechts één bouwlaag met lijstgevel onder zadeldak. Het drie bouwlagen hoge deel heeft in het midden een lijstgevel, met daarboven een zadeldak. Dit zadeldak staat vrij van en met de nok haaks op de tuitgevels, die dit dak flankeren.

Het interieur van met name de kloosteronderdelen (kloosteromgang, entree en kapel) kent een grote gaafheid. De kapel heeft een ziende houten kap. Grote baksteenoppervlakken met grote spitsbooguitsparingen kenmerken het koor en de daaraan gelegen altaarruimte. Drie vensters aan beide zijden in het koor, onzichtbaar vanuit de zaal, werpen een gouden licht op het koor. Constructieve elementen als voet en kapiteel zijn gemaakt van natuursteen (graniet en zand/kalksteen) en gele baksteen, blauw en groen geglazuurd. In de kapel bevinden zich symbolische voorstellingen in glas-in-lood, sculpturen (o.a Termote) en schilder- en smeedwerk. Houten deuren, en vele kleine glas-in-loodvensters verbeelden de litanie van Maria.

Waardering

Het klooster- en scholencomplex van de zusters van Onze Lieve Vrouw ter Eem is van algemeen belang vanwege zijn architectuurhistorische waarde als gaaf en zeldzaam voorbeeld van een kloostercomplex, ontworpen in een traditionalistische bouwstijl. Daarnaast is het van cultuurhistorische betekenis als voorbeeld van een klooster- en scholencomplex uit de eerste helft van de twintigste eeuw. Binnen het oeuvre van de architect neemt dit complex een bijzondere plaats in. Het gebouw is van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen, alsmede met het aangrenzende klooster- en scholencomplex van het Constantinianum.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Klooster, kloosteronderd

Functie

Klooster

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument